

TENDINȚE MODERNE ÎN FORMAREA ÎNȚĂLĂ A CADRELOR DIDACTICE**Lilia CEBANU***Institutul de Științe ale Educației*

In this article there are described the modern tendencies of initial training of teaching staff. There are determined the conditions of assurance in the formation of teaching staff, the assured competences of students, the initial formation programs.

Necesitatea abordării formării inițiale este dictată de realitatea spațiului european comun față de învățământul superior, constituind un deziderat al implementării unei reforme de calitate. În aria problematicii extrem de complexe a educației, pregătirea inițială a cadrelor didactice ocupă locul central, deoarece aici se reflectă calitatea, profesionalismul, viziunea politicii educaționale, finalitatea educației. Deseori ne adresăm întrebarea: Prin ce conținuturi, strategii, metode se proiectează atingerea lor, cu ce resurse și în ce condiții?

Sistemele de educație implică anumite componente care au statut de factori fundamentali în formarea inițială a cadrelor didactice. Problematika pregătirii cadrelor didactice în formarea inițială a constituit și constituie un centru de interes în dezbaterile asupra educației.

Conceptul de „formare” definește o acțiune socială vitală, esențială care integrează, printre altele, educația, instruirea și învățământul fără a se reduce la acestea.

Evoluția formării inițiale a cadrelor didactice înregistrează trei momente semnificative din perspectiva teoriei și a managementului educațional:

- „formarea” din perspectiva filosofiei aristotelice;
- „formarea” în sensul pedagogiei clasice care prelungește acest proces și la nivelul educației adulților;
- „formarea” înțelesă în sensul pedagogiei moderne și postmoderne, care evidențiază importanța integrării pregătirii socioprofesionale la nivelul unor modele strategice specifice educației permanente.

Formarea inițială a cadrelor didactice trebuie să se realizeze în contextul unei strategii clare, transparente și flexibile. O strategie europeană comună în elementele sale fundamentale, cu aspecte nuanțate în contextele naționale, ar fi o cerință fundamentală a mileniului al III-lea. Principalele argumente ale acestei idei sunt:

- necesitatea dezvoltării unei culturi europene care să cuprindă în sine elementele esențiale ale culturii naționale, creându-se condiții pentru păstrarea elementelor de specificitate în fiecare dintre spațiile naționale;
- dezvoltarea educației în plan european implică dezvoltarea tuturor sistemelor naționale ale educației armonizate; educația în sine trebuie să servească dezvoltării tuturor statelor europene;
- este necesară deschiderea „granițelor” (fizic și psihologic) pentru fiecare cetățean al Europei;
- este necesară dezvoltarea unei societăți a învățării unei lumi, a păcii prin mijloacele educației.

Toate acestea sunt posibile prin dezvoltarea unui sistem comun de valori și educația este capabilă să realizeze acest lucru dacă reformele educaționale sunt corelate, dacă actorii principali ai activității educaționale sunt formați în același spirit, cu un profil de competențe esențiale comune. Profesorul trebuie să fie înțeles ca „partener adult” al formării educabilului.

Profesorul este un manager, un manager educațional, cu un set de competențe generale, similare oricărui alt manager și comune oriunde în lume, ce ar exercita profesiunea.

Privită din perspectiva următorilor ani, formarea inițială a cadrelor didactice este menită să asigure:

- înțelegerea modalităților prin care, în procesele didactice, ideile, comportamentele indivizilor se interinfluentează într-un sens profitabil pentru toți cei care participă, direct sau indirect, pe termen lung, la procesele educaționale;
- crearea de către specialiști și înțelegerea de către cei interesați – manageri, salariați – a unor teorii psihopedagogice, psihosociologice;
- înțelegerea modului în care se realizează diverse procese de grup - aderarea la grup, roluri, norme, factori de coeziune, gândire de grup, performanțe de grup;
- conturarea unui comportament prosocial activ, necesar în viitoarea societate bazată pe cunoaștere;

- dezvoltarea rolului cunoașterii de sine și a cunoașterii reciproce ca premisă pentru formarea unei atitudini cert profesionale în cariera didactică;
- alegerea și utilizarea adecvată scopurilor propuse, a celor mai adecvate metode de instruire (individuale sau de grup, active sau pasive);
- responsabilizarea socială și culturală deopotrivă a formatorilor, dar și a cursanților;
- dezvoltarea unei etici profesionale specifice meseriei de cadru didactic;
- conturarea în timp a unei abordări multiculturală în realizarea proceselor educaționale ca urmare a luării în considerare în mod constructiv a diversității culturale.

Tendențele europene, orientate spre profesionalizarea carierei didactice, spre creșterea statutului social al profesiei și egalizarea șanselor de reușită socială și profesională a acestei categorii de cadre didactice au determinat revizuirea instituțională a sistemului de formare. Apariția colegiilor universitare de institutori, instituții cu misiune clar definită – formarea inițială în sistem de învățământ superior de scurtă durată – a reprezentat o soluție profitabilă pentru acest segment educațional. Schimbările instituționale, în sensul formării inițiale a cadrelor didactice din învățământul preșcolar și primar în universități, sunt ireversibile.

Sunt de remarcat unele elemente de specificitate care definesc formarea inițială a cadrelor didactice din învățământul preșcolar și primar pe baza unor fundamentări sociale, psihologice și pedagogice, dintr-o perspectivă modernă și eficientă, adaptată exigențelor și tendințelor contemporane ale sistemelor de învățământ europene:

- respectarea termenelor și a condițiilor impuse de standardele internaționale;
- compatibilizarea sistemului de formare inițială a cadrelor didactice în învățământul preșcolar și primar cu structurile instituționale de nivel exclusiv universitar;
- evoluțiile intervenite în sistemul de încadrare a personalului didactic din învățământul preuniversitar (metodologia privitoare la ocuparea posturilor didactice vacante din învățământul preuniversitar etc.).

Scopul formării profesionale a cadrelor didactice din RM constă în cultivarea unei personalități profesionale și culturale, care să răspundă eficient demersului educațional și cultural contemporan al individului, națiunii și umanității, al țării și societății umane.

Cooperarea dintre instituțiile de formare inițială a profesorilor și școlii este realizată astfel:

- prin intermediul practicii pedagogice efectuată de către studenții colegiilor și ai universităților în cadrul instituțiilor de învățământ preuniversitar;
- prin participarea cadrelor didactice universitare la elaborarea curriculumul-ui pe discipline;
- prin participarea la pregătirea și desfășurarea examenelor de bacalaureat;
- prin pregătirea și desfășurarea olimpiadelor și a altor concursuri republicane destinate elevilor din licee și școli.

Din analiza sistemelor de formare inițială a cadrelor didactice în Belgia, Spania, Portugalia, Italia, Danemarca, Franța etc. sunt deduse **următoarele**:

- *programele de pregătire inițială urmăresc și au drept finalitate formarea unor competențe de bază, specifice profesiei didactice;*
- *formarea inițială presupune abilitatea studenților cu un ansamblu de cunoștințe și capacități-cheie, deprinderi elementare pentru munca în școală;*
- *necesitatea formării cadrelor didactice ca factori activi în procesul de învățare, actori care învață și se formează permanent;*
- *pregătirea nu mai este înțeleasă doar ca formare inițială, este necesară transformarea educației clasice în care accentul este pus pe formarea inițială în educația permanentă, pe tot parcursul vieții, punând accent pe educația legată de activitatea profesională și pe învățarea individuală.*

Ca tendințe în formarea inițială a cadrelor didactice s-au dedus:

- *orientarea spre profilul de competențe al unui cadru didactic eficient ca o cerință a actului educațional;*
- *implementarea unei strategii destinate formării inițiale a cadrelor didactice;*
- *stabilirea factorilor de stimulare a interesului formabililor față de propria lor formare;*
- *implicarea personalului didactic într-o măsură mai mare în procesul de luare a deciziilor referitoare la programele și cursurile de formare;*
- *elaborarea/stabilirea unor metodologii inovatoare de formare inițială a cadrelor didactice;*
- *creșterea duratei activităților de perfecționare, îndeosebi a celei pentru aplicări practice;*
- *transferarea acțiunilor de formare în unitățile școlare.*

De asemenea, sunt determinate și unele condiții de asigurare în formarea inițială a cadrelor didactice cum ar fi:

- apropierea obiectivelor curriculum-ului universitar de specificul culturii organizaționale a școlii;
- definirea standardelor profesionale (disciplinare și pedagogice);
- o diviziune coerentă a muncii între formarea de specialitate și cea practică – în mediul profesional;
- colaborarea în perioada formării inițiale dintre formatorii universitari și practicienii de teren;
- metode de învățare (formare cu un pronunțat caracter „clinic” (ce au în vedere singularitatea și complexitatea contextelor și situațiilor din mediul educațional).

Prin urmare, putem menționa că nu mai poate fi vorba despre un cadru didactic universal valabil, că profesorul se desăvârșește profesional pe întreg parcursul activității sale didactice, formarea inițială reprezentând nu doar acumularea cunoștințelor și deprinderilor de bază necesare, ci mult mai mult.

Așadar, se poate afirma că *viitorul profesiei didactice va sta sub semnul reconsiderării sistemului de formare inițială a serviciilor specifice de asigurare a calității acestor procese.*

Bibliografie:

1. Dumitriu C. Strategii alternative de evaluare, modele teoretico-experimentale. - București: E.D.P. 2003.
2. Iucu R., Pocurari O. Formarea profesională inițială și continuă. - București: Colecția Educația 2000, Editura Humanitas Educațional, 2001.
3. Iucu R. Formarea cadrelor didactice: sisteme, politici, strategii. - București: Editura Humanitas Educațional, 2004.
4. Niculescu R.M. Pregătirea inițială psihologică, pedagogică și metodologică a profesorilor. Editura Universității Transilvania, 2002.
5. Perrenoud Ph. Formation initiale des maitres et professionnalisation du metier. <http://unige.ch/fapse/SSE/teachers/perrenoud>.
6. Revista de pedagogie. - 2005. - No1-12.
7. Cara A., Guțu Vl., Gremalschi A., Solovei R., Baci S. Standarde de formare continuă a cadrelor didactice din învățământul secundar general. - Chișinău: Cartier, 2007.

Prezentat la 21.05.2009